

Na co myslím, když běžím...

KDO, NEBO CO ZABÍJÍ KREATIVITU?

V rozhovoru pro deník MF Dnes 15. května kouč hokejové reprezentace Josef Jandač řekl: „Hrávali jsme hokej, který byl postaven na chytrosti. Zlatá generace to uměla. Mladší kluci, co dorůstají, už jsou jednostranně zaměřeni. Už neumí hrát dobře i tenis, basketbal, fotbal. Mám pocit, že hravost, chytrost z jiných sportů se přenáší do hokejového projevu. Teď jsou děti čistě zaměřené na hokej.“

TEXT: MICHAL JEŽDÍK

Podle Susan Linn (autorka knihy *Consuming Kids*) se děti nyní učí, že to, co jim udělá radost, je to, co velké firmy produkují. Malé děti nemají zájem vyřezat si z proutku vlastní čarovnou hůlku, jakou měl Harry Potter. Vyžadují chytrou značkovou plastovou hůlku, kterou viděly v televizní reklamě. Susan Linn je přesvědčena, že nyní se děti učí o světě podle toho, co je nejlepší pro korporace, a ne podle toho, co je nejlepší pro ně. Dramaticky se změnil dětský svět i z pohledu hry a hraní si. Dříve si děti tvořily svůj vlastní svět, naplňovaly tím Platonova slova: „**Nezbytnost je matka vynálezu**“. Dnes se staly součástí světa vymyšleného dospělými, s často neosobními motivy, ve kterém děti už nemusejí nic vytvářet.

Prostředí zbavené napětí. Hřiště, tělocvičny, parky a pískoviště přestávají být sklením kreativity, otevřeným prostředím pro průzkum a volné experimentování. Svobodná, neřízená hra vytváří mentální stav, ve kterém se dítě může cítit bezpečně a tím pádem může prozkoumat své myšlenky bez vnějších omezení. V tomto prostředí zbaveném napětí se děti dobře učí a rychleji si ukládají nové dovednosti. Díky nepřítomnosti dospělého nemají ani strach z chybování. Dnes se svobodná hra mění v kontrolovanou. My v roli rodičů a trenérů se na této změně podílíme

velkou měrou tak, že dětem určujeme, kdy si mají hrát, kde, s čím a jak. Průzkumy jasně ukazují, že jedinci, kteří měli jako děti méně času na hraní, jsou méně kreativní v dospělosti. Když byl podrobně studován život masového vraha Charlese Whitmana, známého jako „Texas Tower odstřelovač“, bylo zjištěno, že jako dítě si hrát nesměl. Odborníci to považují za významný faktor, který pro něj nebyl brzdou pro spáchané zločiny.

Vytvářejte příležitosti a dávejte výzvy. Toho, že kreativita se vytrácí, si jsou vědomi nejen odborníci ze sportovního prostředí, ale i velké korporace. Proto se snaží pro zaměstnance vytvářet podmínky a příležitosti, kde mají prostor a čas ke svobodnému myšlení – dostat se mimo „komfortní“ prostředí. Podívat se na určitou věc z jiné perspektivy je jedna z možností. Přestávka v práci strávená v prostoru, který kreativní myšlení ještě podpoří. Novým společenským trendem je, že dospělí jsou závislí na chování a postojích tradičně spojených s mládím jako mechanismem přežití. Tato myšlenka o nutné „nezralosti“ umožňuje dospělým dnes myslet a reagovat na změnu současných požadavků. Dříve oceňované kvality jako zralost, zkušenosti a moudrost se hodily pro „stálé“ předvídatelné prostředí. Zdá se, že otevřený, mladistvý způsob myšlení je lepší strategie

pro zvládnutí rychle se měnícího prostředí. „To, co se v nové ekonomice vyžaduje, je dětská vnímavost a kognitivní flexibilita,“ píše ve svých textech věnovaných kreativě v korporátním světě Jennifer Viegas. Jinými slovy, mladistvost a hravost se snaže adaptuje na nové prostředí a neustálé změny. Jako příklady můžeme uvést inovátory se zdánlivě dospívajícím chováním Richarda Bransona (britský podnikatel a miliardář, známý jako majitel značky Virgin, která zahrnuje více než 400 společností) a Steva Wozniaka (počítačový inženýr a filantrop, v letech 1973–1976 pracoval v Hewlett-Packard, kde navrhoval kalkulátory, v roce 1976 založil se Stevem Jobsem firmu Apple Computer).

Robotizace. Akceptování bezduchého mnohonásobného opakování může vést k pocitu, že trénink vypadá dobře, všichni něco dělají, jsou krásně srovnáni a umí například přihrát trčením od pasu. Nikdo už ale neřeší, že ve hře je přítomen soupeř, že se přihrávající nebo chytající, často i oba, pohybují, nemluvě o herních situacích, načasování nebo rozmístění spoluhráčů na hřišti. Velmi často se tímto tréninkem učíme i to, co nechceme, nebo vytváříme špatné návyky, které se dlouho odstraňují. Robotizace zabíjí kreativitu, protože hráč přestává přemýšlet sám o sobě, přestává používat zdravý rozum a nemusí se

snažit hledat řešení. Robotizace vede k určitému ohraničení myslí, ve kterém kvantita (počet opakování) poráží kvalitu (excelenci) a rozhodovací procesy.

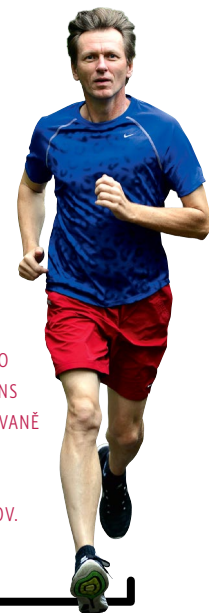
Nic se nezměnilo! Tvrdíme, že připravujeme studenty, hráče a trenéry pro budoucnost. A kde pro to máme díky? Připravujeme je pro budoucnost, nebo pro minulost? Svět pokročil kupředu a my teď i v budoucnu potřebujeme hráče a trenéry, kteří myslí kreativně, inovativně, kriticky, nezávisle a schopné se spojovat. Jakýkoli vědec vám řekne, že není možné najít dva stejné mozky. A každý rodič se dvěma a více dětmi vám toto tvrzení potvrdí. Jaká je tedy odpověď na otázku, proč s hráči, žáky, studenty a trenéry zacházíme jako s formičkami na těsto nebo kšiltovkami s nápisem „jedna velikost pro všechny“? Je to stejné, jako kdyby lékař předepisoval stejnou léčbu všem svým pacientům. Výsledky by byly tragické! Ve sportovních hrách se přesně toto děje. Je to nekompetentnost v trénování a ve vzdělávání. Trénování - jeden trenér stojí před dvaceti dětmi, každé z nich má jiné silné

stránky, jiné potřeby, jiný talent, jiné sny a my je vedeme všechny stejným způsobem.

Je to ostuda. Mám na mysli trenéry mládeže a učitelské povolání, jedny z nejdůležitějších profesí, a přitom jsou nedostatečně ohodnoceny. Budme upřímní! Učitelé a trenéři mládeže by měli vydělávat mnohem více. Proč? Například i proto, že doktor může udělat operaci srdce a může tak zachránit život dítěte. Ale vynikající učitel a trenér může získat srdce tohoto dítěte a umožnit mu opravdu žít. Trenéři a učitelé jsou skuteční hrdinové, kteří jsou vždy obviňováni, ale problém nemusí být v nich. Pracují v systému, aniž by měli na výběr nebo nějaká práva. Systém vzdělávání na vysokých školách, včetně pedagogů, až na výjimky nereaguje na současné požadavky praxe a jak se ke studentům chovat. Stav nadřazenosti učitelů převládá nad partnerstvím se studenty a odrazuje i ty zapálené. Kritériem úspěchu se nejen na vysokých školách zaměřených na sport a tělesnou výchovu stává počet získaných grantů a chloubou uplatnění absolventů mimo škol-

MICHAL JEŽDÍK

NAROZEN: 4. 8. 1963
→ VEDOUcí SPORTOVNĚ METODICKÉHO ÚSEKU ČESKÉ BASKETBALOVÉ FEDERACE, ČLEN VV ČOV. BÝVALÝ BASKETBALOVÝ REPREZENTANT, TRENÉR NÁRODNÍHO MUŽSTVA MUŽŮ A U20, SPARTY, PROSTĚJOVA, NYMBURKA. BYL ČLEMEM REALIZAČNÍHO TÝMU NBA DETROIT PISTONS V LETNÍCH LIGÁCH. OPAKOVANĚ ABSOLVOVAL EUROLEAGUE BASKETBALL INSTITUT. CERTIFIKOVANÝ LEKTOR ČOV.

ní a sportovní prostředí, například v bankovním sektoru, místo toho, aby se školy chlubily počtem zapálených nových učitelů tělesné výchovy a trenérů. Na obranu škol je dobré ale zmínit, že i ony jsou součástí nějakého systému, kterému se musí více nebo méně přizpůsobit, jestliže chtějí přežít.

Pokud budeme pokračovat v tomto duchu, důsledky mohou být fatální. Porážka fotbalistů od Faerských ostrovů, nepostup volejbalistů přes Finsko na MS, vyřazení hokejistů ve čtvrtfinále MS, čekání basketbalistů, zda před každým šampionátem a kvalifikační budou v týmu Satoranský a Veselý, nás přestanou překvapovat a začneme je vnímat jako samozřejmost. Vytratí se zbytky důvěry v současný systém vzdělávání trenérů. Neměla by se ale ztratit důvěra v lidi. Pokud můžeme přizpůsobovat zdravotní péči, auta, Facebook a další, pak je naše zodpovědnost udělat to samé pro vzdělání trenérů i učitelů, abychom ho vylepšili, změnili. Zbavit se ducha „školy“ a příkazového stylu, protože jsou zbytečné. Co by mělo být nyní naším cílem? Oslovme každé srdce, v každém týmu, v každém klubu, v každé třídě. Jistě, matematika, čeština, angličtina jsou důležité, ale ne více než tělesná výchova, sport, umění nebo tanec. Dejme každému talentu různé šance. Protože zatímco **žáci a studenti jsou možná 20% naší populace, jsou jistě 100% naší budoucnosti!** Země jako Finsko, Island, částečně i Velká Británie a Německo se o to pokoušejí. Výsledkem těchto změn jsou účasti reprezentativních výběrů prvních dvou jmenovaných zemí na vrcholných evropských turnajích, nebo zájem o jejich hráče a trenéry v evropských klubech.